

Autisták Országos Szövetsége
1053 Budapest, Fejér György u. 10.
www.aosz.hu
info@esoember.hu

Emberi Erőforrások Minisztériuma

1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Dr. Gloviczki Zoltán közoktatásért felelős helyettes államtitkár úr részére

Tisztelt helyettes államtitkár Úr!

2009-ben az autizmus területén olyan egyedülálló országos kutatás zajlott le, mely segített feltérképezni a hazánkban élő autista emberek nehézségeit. Az Országos Autizmus Kutatás¹ arra is rávilágított, hogy évről-évre jelentősen nő az autizmussal diagnosztizált gyermekek száma. A KIR adatbázisa alapján öt év alatt közel 2,5-szeresére emelkedett a közoktatási rendszerben ellátott autista tanulók száma és a növekvő tendencia tovább folytatódik. A nagymértékű létszámemelkedés mellett a kutatás arra is rávilágított, hogy az egészségügyi ellátásban jóval több autizmussal élő gyermek jelenik meg, mint a közoktatás rendszerében. 2002 és 2007 között az OEP adatai alapján a 3-18 éves autizmussal élő járóbetegnek száma évente 41-46%-kal volt magasabb, mint a tanév elején oktatásban megjelenő autista tanulóké. Ennek hátterében az egyik legfontosabb tényező, hogy kevés azon oktatási intézmények száma, melyek felvállalják az autizmussal élő gyermekek ellátását. Az alapvető jogok biztosa „Méltóképpen másképp”² című fogyatékosügyi programja keretében 2009-ben vizsgálta az autista gyermekek oktatáshoz való jogainak sérülését (AJB 1438/2009.). A vizsgálat az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek komplex fejlesztését ellátni képes intézményrendszer hiányosságai miatt (keves az autista tanulókat fogadó intézmény, az őket fogadó iskolák esetén sok esetben nem állnak rendelkezésre megfelelő személyi feltételek, az utazó gyógypedagógus hálózat kiépítése nem történt meg teljeskörűen) az ombudsman az autizmussal élő gyermekek oktatásához kapcsolódó jogi visszasságot állapított meg.

Mindezen problémák miatt fontos kérdésként merül fel: képes-e a meglévő intézményrendszer megfelelően ellátni az autizmussal élő tanulókat? Az oktatási rendszer átalakításával a fenti kérdések még aktuálisabbá válnak, ezért fordulunk Önhöz, segítséget kérve az autista gyermekek oktatásában, nevelésében tapasztalható problémák megoldása érdekében. Tapasztalataink, illetve az autizmussal élő gyermeket nevelő családok valamint szakmai partnereink (pl. Autizmus Alapítvány) jelzései alapján három fontos problémakörre szeretnénk felhívni figyelmét, bízva abban, hogy sikerül megoldást találni rá.

¹ Kutatási jelentés letölthető: <http://www.esoember.hu/file/autizmus-teny-kepek.pdf>

² Projektfüzet letölthető: <http://www.ajb.hu/allam/2009/pdf/fogyatekosugyi.pdf>

1. Kerettantervek alkalmazása

A jelenlegi szabályozás alapján a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelését és oktatását végző iskola helyi tantervét az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választott kerettanterv figyelembe vételével kell, hogy elkészítse. Ahhoz, hogy a speciális autista csoportok szakmai működése összhangba kerüljön a központi szabályozással szükséges, hogy autizmus specifikus kerettantervek is rendelkezésre álljanak. Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekeket integráltan oktató-nevelő intézmények számára szintén elengedhetetlen konkrét támpontokat nyújtani az autizmus specifikus tartalmak tanításához, az autizmussal élő gyermekek ellátásához, ugyanis ehhez kizárólag az SNI irányelvben foglaltak az elmúlt évek tapasztalatai alapján nem nyújtanak elegendő iránymutatást. Az autizmus specifikus kerettantervek által nyújtott segítség azért is különösen fontos, mert ezen a területen még kevés megfelelően képzett szakember áll rendelkezésre. Ennek oka, hogy a gyógypedagógus képzésben az autizmus spektrum zavarok pedagógiája alapszak csupán a 2011/2012. tanévben kezdte meg működését. Az Autizmus Alapítvány által 1991-2001 között megvalósított országos kísérleti program során olyan mintatantervek, módszertani útmutatók kerültek kidolgozásra, melyek alapján **2005-ben elkészültek a kötelező kerettantervek autizmus specifikus adaptációi. Ezek kiindulásként szolgálhatnak a 2013. őszétől szükséges új kerettantervek autizmus specifikus adaptációinak elkészítéséhez az alap- és középfokú oktatásban.**

2. Speciális csoportok létszáma

Az Országos Autizmus Stratégia 2010-es kormányhatározatban történő elfogadásával a Kormány is célként határozta meg az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek oktatása során a szakember-gyermek/tanuló arány növelését oly módon, hogy az 2013-ig fokozatosan közelítse meg a nemzetközi ajánlásokban megfogalmazott és jó gyakorlatokban alkalmazott arányt. Ennek indoka, hogy az autizmus egyik alapvető következménye, hogy az élő nyelv, a szociális közvetítés, mely általában a tanítás alapvető módja, valamint a csoportban való tanulás a legtöbb esetben nem megfelelő az érintettek számára. Az autizmus specifikus nevelés, oktatás rendkívül szakemberigényes, mert a felmérés, tervezés és fejlesztés egyaránt teljesen egyénre szabottan kell, hogy történjen. Az eredményes tanuláshoz feltétlenül szükséges az egyéni foglalkozások magas óraszámú. Az autizmushoz társuló súlyos viselkedésproblémák megelőzése és kezelése szintén megkívánja a megfelelő gyermekpedagógus arányt. A jogszabályi változások miatt előfordulhat, hogy a speciális csoportokban romlani fog a szakember-tanuló arány, valamint túlságosan magas lesz a csoportok létszáma. Az intézmények fenntartói, működtetői a költséghatékonyság érdekében a gyógypedagógiai osztályokat jelen szabályozás szerint akár 13 főre is feltölthetik majd, mely veszélyezteti a szakszerű, minőségi ellátást. Tapasztalataink alapján az autista gyerekek sok esetben a törvény által előírt fejlesztési órákat sem kapják meg, tehát jogos a félelem, hogy a fenntartók csak a törvény által megfogalmazott minimumot fogják biztosítani. Ennek megoldása érdekében **javasoljuk, hogy a jogszabály a gyógypedagógiai osztályok kialakítása esetén is tegyen különbséget a különböző típusú fogyatékossgal élő gyermekek között, hasonlóan az együttnevelés szabályaihoz, ahol az autizmus spektrum zavarral élő gyermekeket három főként kell figyelembe venni az osztálylétszám kialakításánál.**

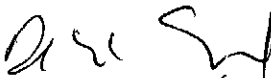
3. Az átlagos intellektusú autista gyermekek helyzete

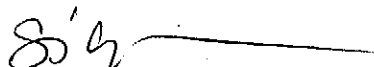
Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek jogosultak az állapotuknak megfelelő ellátásra, mely mind a speciális, mind a többségi intézményekben sérülés specifikus környezetet és tartalmat kíván meg. Az autizmusból fakadó kommunikációs és szociális nehézségek, gondolkodásbeli eltérések akkor is jelentősen befolyásolják a gyermek tanulási képességét és beilleszkedési lehetőségeit, ha nincs egyéb társuló sérülése. Tapasztalataink alapján sok esetben előfordul, hogy a szakértői bizottságok a beiskolázás során az IQ értéket veszik alapul és az autizmus súlyosságát, valamint a befogadó intézményekben rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre állását figyelmen kívül hagyva automatikusan integrált iskolát javasolnak az érintett gyermek számára. Emellett a gyógypedagógiai iskolák egy része tévesen azt feltételezi, hogy kizárólag kettős diagnózissal rendelkező, autista és egyben értelmi sérült gyermeket fogadhatnak. Ennek eredményeként az átlagos intellektusú autista gyermekek sok esetben nem jutnak hozzá a számukra szükséges, megfelelő ellátáshoz, jelentős számuk magántanulói státuszba kényszerül, vagy olyan magánintézményben teljesíti tankötelezettségét, mely képes az egyéni igényekre reagálva biztosítani a minőségi ellátást, ugyanakkor a szülőkre jelentős többletterhet ró. Sajnos ez utóbbi intézmények forrásai már ez év elején jelentősen szűkültek és bizonytalan, hogy 2013-tól hogyan változik finanszírozásuk rendszere. **Fontosnak tartjuk, hogy ezeknek a többletszolgáltatást nyújtó, minőségi autizmus ellátás biztosító intézmények a működése továbbra is biztosítva legyen. Emellett a szaktárca iránymutatása, állásfoglalása az átlagos vagy afeletti intellektusú autista gyermekek oktatásának, nevelésének kérdéseiről mind a szülők, mind a szakemberek számára segítséget nyújtana a megfelelő intézményi ellátás hoz való hozzáférés elősegítésében.**

Reméljük véleményünkkel, javaslatainkkal a továbbiakban is segítségükre lehetünk ezzel is hozzájárulva ahhoz, hogy minél több autizmus spektrum zavarral élő gyermek juthasson hozzá a számára legmegfelelőbb oktatási ellátáshoz.

Budapest, 2012. december 10.

Tisztelettel:

Dénesné Spitzer Éva
AOSZ elnök

Szilvássy Zsuzsanna
Autism-Europe elnök